

Sag C-393/19

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

21. maj 2019

Forelæggende ret:

Apelativen sad – Plovdiv (appeldomstolen i Plovdiv) (Bulgarien)

Afgørelse af:

16. maj 2019

Sagsøgt:

OM

Øvrige procesdeltagere:

Okrazhna prokuratura – Haskovo

Apelativna prokuratura – Plovdiv

Hovedsagens genstand

Appel af straffedom ved Okrazhen sad – Haskovo (den regionale domstol i Haskovo) i sag nr. 709/18, hvorved sagsøgte OM blev dømt for alvorligt smugleri, for så vidt som der i dommen blev truffet bestemmelse om, at et redskab benyttet til den strafbare handling skulle beslaglægges til fordel for staten.

Den præjudicielle anmodnings genstand og retsgrundlag

Fortolkning af artikel 17, stk. 1, og artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

Anmodningen sker i medfør af artikel 267, stk. 1, litra b), TEUF.

Præjudicielle spørgsmål

1. Skal artikel 17, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder fortolkes således, at en national bestemmelse som artikel 242, stk. 8, i Republikken Bulgariens Nakazatelen kodeks (straffeloven), hvorefter et transportmiddel, som er benyttet til alvorligt smugleri, og som tilhører en tredje person, som hverken vidste eller burde eller kunne have vidst, at vedkommendes ansatte ville begå den strafbare handling, skal beslaglægges til fordel for staten, forstyrrer balancen mellem samfundets interesse og beskyttelsen af ejendomsretten og derfor er ulovlig?

2. Skal artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder fortolkes således, at en national bestemmelse som artikel 242, stk. 8, i Nakazatelen kodeks (straffeloven), hvorefter et transportmiddel, som tilhører en person, som ikke har begået den strafbare handling, kan beslaglægges, uden at ejeren af transportmidlet har haft direkte adgang til domstolene for at fremlægge sit synspunkt, er ulovlig?

Den Europæiske Unions retsforskrifter og retspraksis

Artikel 17 og 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder

Betragtning 33 til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/42/EU af 3. april 2014 om indfrysning og konfiskation af redskaber og udbytte fra strafbart forhold i Den Europæiske Union

Nationale retsforskrifter

Artikel 242, 37, 44 og 53 i Nakazatelen kodeks (straffeloven, herefter »NK«)

Artikel 111, stk. 1, i Nakazatelno-Protsesualen kodeks (strafferetsplejeloven, herefter »NPK«)

Artikel 108 i Zakon za sobstvenostta (lov om ejendomsret) af 1951

I henhold til NK's artikel 242, stk. 8, beslaglægges et transport- eller befordringsmiddel, som er benyttet til transport eller befordring af de smuglede varer, til fordel for staten, også når det ikke tilhører gerningsmanden, med mindre dets værdi åbenbart ikke svarer til den strafbare handlingens grovhed.

Den forelæggende ret oplyser, at beslaglæggelse af et redskab benyttet til en strafbar handling i henhold til bulgarsk lovgivning er fastsat som en nødvendig følge af den strafbare handling uden hensyntagen til, hvem redskabet tilhører. Denne beslaglæggelse er ikke en sanktion, men en følge af den omstændighed, at det beslaglagte redskab er benyttet til smugleriet. Beslaglæggelsen er således ganske vist en bebyrdende retsakt, men ikke en straf i henhold til den bulgarske

straffelov. Den kan ikke sidestilles med straffen »konfiskation«, som udgør en ekspropriation af gerningsmandens formuegoder.

Det bør desuden tages i betragtning, at særbestemmelsen i NK's artikel 242, stk. 8, om beslaglæggelse af transport- eller befordringsmidlet udgør en undtagelse fra den generelle bestemmelse i NK's artikel 53, stk. 1, hvorefter redskaberne kun beslaglægges, såfremt de tilhører gerningsmanden. I henhold til bestemmelsen i NK's artikel 242, stk. 8, er beslaglæggelsen til fordel for staten betydeligt mere omfattende end i henhold til den generelle bestemmelse i NK's artikel 53, stk. 1.

Begrebet »redskab« er defineret i Republikken Bulgariens bindende retspraksis. I henhold til fortolkningsdom nr. 84/01.12.1960 fra afdelingen for straffesager ved Varhoven sad (øverste domstol) i straffesag nr. 78/1960 har genstande »tjent« til at begå en strafbar handling, såfremt de faktisk er benyttet til at begå denne strafbare handling. Det pågældende princip blev udviklet i afgørelse nr. 11/1971 fra den tidligere Varhoven sad i straffesag nr. 8/1971. Herefter har genstande tjent til at begå handlingen, »såfremt de direkte og umiddelbart er benyttet som værktøj eller middel til at realisere gerningsindholdet i en forsætlig strafbar handling«. Redskabet adskiller sig således fra gerningsgenstanden, eftersom der er tale om genstande, som i en konkret situation tjener til at udføre en strafbar aktivitet. En genstand er kun et redskab, såfremt det er direkte knyttet til handlingen og ikke til andre kendetegn ved handlingen. I første række drejer det sig om tilfælde som det foreliggende, hvor handlingen som sådan begås ved anvendelse af et transport- eller befordringsmiddel. Dette er tilfældet, eftersom handlingen består i en faktisk befordring (en faktisk transport) af varerne over grænsen.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb

- 1 I juli 2018 arbejdede sagsøgte OM for det tyrkiske transportselskab »Plastnak Nakliat Turizam Sanayi Ve Tidzharet Anonim Shirketi«. Han gennemførte internationale transporter med et påhængsvogntog bestående af et motorkøretøj af mærket »Mercedes« med tilkoblet påhængsvogn af mærket »Tirsan«.
- 2 Den 11. juli 2018 skulle han foretage sin næste tur fra den tyrkiske by Istanbul til byen Delmenhorst i Forbundsrepublikken Tyskland for at transportere hasselnøddepasta. I dagene før sin afgang blev han kontaktet af en ukendt person, som foreslog ham at smugle 2 940 antikke mønter til Tyskland mod et vederlag. Sagsøgte indvilligede og modtog mønterne. Disse mønter havde en samlet vægt på 24,850 kg og var fordelt på tre Coca Cola-flasker af kunststof på hver 1,5 l, hvis øverste del var skåret af. For at skjule flaskernes indhold var de omviklet med sort stof og tape. Sagsøgte anbragte de tre flasker i det hulrum under førersædet, som er standardudstyr og beregnet til bagage, værktøj og andet tilbehør. Dette hulrum var et skab med en dør, som blev bevæget ved at trykke på en knap ved førersædet (knappen var kun tilgængelig inde i førerkabinen).

- 3 Sagsøgte skjulte flaskerne med mønterne mellem fire plader og frontplader af kunststof til bilglas i hulrummet og indviede ikke nogen i sin plan om at begå en strafbar handling.
- 4 Om morgenen den 12. juni 2018 passerede han uden problemer den tyrkiske grænsestation »Kapakule« og nåede gennem grænsestationen »Kapitan Andreevo« ind på Republikken Bulgariens område. Ved sidstnævnte grænsestation kørte han med henblik på grænse- og toldkontrol ind i sporet for »indrejsende lastbiler«.
- 5 På dette tidspunkt var toldembedsmanden og vidnet DM i tjeneste ved kontrollinjen. Han foretog en rutinekontrol af påhængsvogntoget og varen, og i løbet af denne opfordrede han føreren til at åbne hulrummet. Sagsøgte gjorde dette, og vidnet opdagede flaskerne. På toldembedsmandens spørgsmål om, hvad flaskerne indeholdt, svarede sagsøgte, at de indeholdt reservedele til køretøjer. Toldembedsmanden besluttede at undersøge flaskerne grundigt og skar en af dem op. Herpå opdagede han mønterne. Han formodede, at der var tale om genstande af kulturhistorisk værdi, og hidkaldte en ekspert fra det regionale historiske museum, som bekræftede denne formodning.
- 6 De antikke mønter, motorkøretøjet, påhængsvogntoget, tændingsnøglen og indregistreringspapirerne blev inddraget og beslaglagt som bevismateriale. Påhængsvogntoget blev forskriftsmæssigt undersøgt, fotograferet og værdiansat af en vurderingssagkyndig og herefter taget i forvaring.
- 7 Den bestilte arkæologisk-numismatisk vurderingsrapport, som ikke drages i tvivl af parterne, konkluderede, at alle mønter var ægte og udgjorde arkæologiske objekter. Der er tale om et kollektivfund af overordentlig stor værdi for historievidenskaben, nemlig en møntskat. Eftersom mønterne udgør en skat, er de både videnskabeligt og udstillingsmæssigt af høj værdi. Hver mønt blev ansat til 25 BGN; den samlede værdi af alle mønter blev fastsat til 73 500 BGN.
- 8 I varevurderingsrapportens ubestridelige konklusioner blev værdien af motorkøretøjet af mærket »Mercedes«, hvormed mønterne blev transporteret, fastsat til 81 529,50 BGN, og den tilkoblede påhængsvogn af mærket »Tirsan« til 23 721,25 BGN.
- 9 Sagen fandt i første instans sted i sagsøgtes fravær. Forsvaret anmodede hverken om afhøring af vidner eller inddragelse af dokumenter, og bestred heller ikke de faktiske omstændigheder, som var fremstillet i det anklageskrift, hvormed sagen blev indledt. Disse faktiske omstændigheder svarer til dem, som retten baserede sig på. I anklageskriftet henvises der ikke udtrykkeligt til, at det selskab, som påhængsvogntoget tilhører, ikke har nogen forbindelse til den strafbare handling (retten i første instans nævner heller ikke dette i sine præmisser); det fremgår imidlertid af fremstillingen af de faktiske omstændigheder, som retten baserede sig på, at der ikke foreligger en sådan forbindelse.

- 10 I løbet af den indledende efterforskning fik direktøren for det selskab, som ejer det omtvistede motorkøretøj, kendskab til sagen og gav advokat Dimitar Sladov fuldmagt til at repræsentere sig i forbindelse med forvaringen af det påhængsvogntog, som var inddraget som bevismateriale. I proceduren forud for sagen anmodede advokat Sladov om udlevering af motorkøretøjet og påhængsvognen. Anmodningen om udlevering af påhængsvogntoget blev afvist af den tilsynsførende anklager og, efter en klage, af retten i første instans.
- 11 I sin afsluttende procedure for retten i første instans argumenterede advokat Ivanov hverken for, at hans klient var uskyldig eller burde frifindes. Han nedlagde påstand om, at hans klient skulle idømmes en mildere straf og at NK's artikel 242, stk. 8, ikke skulle anvendes; i denne forbindelse gjorde han i første omgang gældende, at denne bestemmelse og de førnævnte bestemmelser tilsidesatte EU-retten.
- 12 Ved straffedom nr. 13/22.03.2019 fra Okrazhen sad – Haskovo (den regionale domstol i Haskovo) i straffesag nr. 709/18 blev sagsøgte OM kendt skyldig i en strafbar handling i henhold til NK's artikel 242, stk. 1, litra e), – alvorligt smugleri af en møntskat, hvis værdi opfylder gerningsindholdskriteriet »i stort omfang«. Han blev idømt en hovedstraf på tre års frihedsberøvelse og som sidestraf idømt en bøde på 20 000 BGN. Fuldbyrdelsen af hovedstraffen blev udsat i fire år fra det tidspunkt, hvor dommen havde retskraft. De mønter, som var genstand for den strafbare handling, blev i henhold til NK's artikel 242, stk. 7, beslaglagt til fordel for staten. I henhold til NK's artikel 242, stk. 8, blev også det omtvistede motorkøretøj beslaglagt til fordel for staten i sin egenskab af et redskab, der havde tjent til at transportere de smuglede varer. Påhængsvognen, der ikke havde nogen direkte sammenhæng med transporten, blev udleveret til ejeren, det tyrkiske selskab.

Hovedsagens parter væsentlige argumenter

- 13 I appelskriftet er det fremført, at beslaglæggelsen af motorkøretøjet også har tilsidesat sagsøgtes ret til forsvar. Der foreligger ifølge appelskriftet en tilsidesættelse af bestemmelserne i Den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (herefter »EMRK«), konventionens tillægsprotokol, Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »grundrettighedschartret«) samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 952/2013 om EU-toldkodeksen.
- 14 Under retsmødet har advokat Ivanov opretholdt appellen og fremført nye argumenter for, at beslaglæggelsen af transportmidlet, som tilhørte en anden end hans klient, ikke var lovlig. Han har gjort gældende, at beslaglæggelsen også tilsidesætter kravene i direktiv 2014/42, som henviser til EMRK og retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol; desuden opfylder beslaglæggelsen ifølge advokaten heller ikke kravet i artikel 5 i konventionen om hvidvaskning, efterforskning samt beslaglæggelse og konfiskation af udbyttet fra strafbart

forhold, hvorefter de relevante parter skal have effektive retsmidler med henblik på at bevare deres rettigheder. Advokat Ivanov har endvidere opretholdt sin særskilte påstand ved appeldomstolen om, at Den Europæiske Unions Domstol anmodes om præjudiciel afgørelse, således at den tilsidesættelse af konkrete bestemmelser, som han har gjort gældende, kan undersøges.

- 15 Prokuror ot Apelativna prokuratura – Plovdiv (anklageren ved appelanklagemyndigheden i Plovdiv) har nedlagt påstand om, at den særskilte påstand ikke tages til følge, eftersom der ikke foreligger noget behov for fortolkning af EU-retten. Den beslaglæggelse af det transportmiddel, hvormed den smuglede skat blev transporteret, som Okrazhen sad – Haskovo har truffet bestemmelse om, skal ifølge anklageren stadfæstes af appeldomstolen, eftersom anvendelsen af NK's artikel 242, stk. 8, aldrig har været genstand for uenighed eller afvigende opfattelser i bulgarsk retspraksis. Anklageren har henvist til domme fra Republikken Bulgariens Varhoven kasatsionen sad (øverste kassationsdomstol), hvori det præciseres, at beslaglæggelsen skal ske som en nødvendig følge af smugleriet, uafhængigt af, om det beslaglagte formuegode tilhører gerningsmanden eller en tredje person, som var i god tro. Republikken Bulgariens Varhoven kasatsionen sad har opretholdt en praksis vedrørende sager om strafbare handlinger i henhold til NK's artikel 242, hvori der ikke er konstateret nogen tilsidesættelse af det princip om balance mellem de forskellige berørte interesser, som er fastsat i de EU-retsakter, som advokat Ivanov har anført. Det forhold, at transportmidlets ejer er blevet frataget muligheden for at benytte transportmidlet, er ifølge statsadvokaten en legitim og proportional følge af den strafbare handling. Alle medlemsstater har mulighed for at træffe bestemmelse om en sådan beslaglæggelse i samfundets interesse.

Kort fremstilling af begrundelsen for den præjudicielle forelæggelse

- 16 For at træffe korrekt afgørelse i den foreliggende straffesag er det af afgørende betydning at besvare spørgsmålet om den relevante EU-rets betydning og indhold. Bestemmelsen i NK's artikel 242, stk. 8, er entydig og behøver ingen fortolkning: Retten er forpligtet til at træffe bestemmelse om beslaglæggelse af redskabet benyttet til at begå alvorligt smugleri, uafhængigt af, hvem redskabet tilhører. Denne bestemmelse stammer fra en tid, hvor EU-ret endnu ikke var bindende for Bulgarien, og er sandsynligvis i uoverensstemmelse med enkelte EU-bestemmelser. Konkret er den sandsynligvis ikke i overensstemmelse med grundrettighedschartrets artikel 17, stk. 1, og artikel 47. Den omstændighed, at det transport- eller befordringsmiddel, som har tjent til at transportere eller befordre de smuglede varer som omhandlet i NK's artikel 242, i henhold til NK's artikel 242, stk. 8, også beslaglægges til fordel for staten, såfremt det ikke tilhører gerningsmanden, kan ifølge appeldomstolen føre til et misforhold mellem interesserne hos en tredje person, der på ingen måde tog del i den strafbare handling og ikke har nogen forbindelse til den, og statens interesse i at beslaglægge denne persons formuegode, eftersom det blev benyttet til den strafbare handling. Eftersom den nationale lovgivning ikke fastsætter nogen

procedure med henblik på at høre redskabets ejer, kan der desuden ske en tilsidesættelse af kravet i grundrettighedschartrets artikel 47 (som gengiver kravet i EMRK's artikel 6), hvorefter effektive retsmidler skal sikres, hvilket nødvendigvis omfatter direkte adgang til domstolsprøvelse.

- 17 Et indicium for, at Republikken Bulgariens nationale lovgivning er uforenelig med de anførte bestemmelser i EU-retten udgøres af dom fra fjerde afdeling ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol af 13. oktober 2015, ÜNSPED PAKET SERVISI SAN. VE TIC. A. Ş. mod Bulgarien (nr. 3503/2008). Heri behandles en sag om en lastbil tilhørende et selskab registreret i Republikken Tyrkiet, som blev beslaglagt på grundlag af Republikken Bulgariens NK's artikel 242, stk. 8. I denne dom fastslås det, at beslaglæggelsen tilsidesatte artikel 1 i EMRK's tillægsprotokol, hvis indhold stemmer overens med grundrettighedschartrets artikel 17, stk. 1, om ejendomsret. Desuden fremgår det af dommen, at ejeren af lastbilen var afskåret fra adgang til domstolene. Adgang til domstolene som et middel til at sikre en effektiv retsbeskyttelse er fastsat i grundrettighedschartrets artikel 47. I Menneskerettighedsdomstolens dom argumenteres der for, at fraværet af en procedure, hvori den berørte person kunne fremlægge sit synspunkt, medførte, at de statslige organer ikke kunne undersøge konfiskeringens proportionalitet, hvilket igen medførte, at der ikke kunne sikres en »balance« mellem alle berørte interesser. Det præciseres, at denne balance afhænger af adskillige faktorer, bl.a. af ejerens adfærd. De nationale myndigheder burde derfor have taget hensyn til omfanget af fejl eller omhu med hensyn til det beslaglagte formuegode eller i det mindste forholdet mellem den konstaterede adfærd og den straffbare handling. Det slås fast, at det berørte selskab var pålagt en individuel og uforholdsmæssig byrde; i denne sammenhæng henvises til dom af 23. september 1982, Sporrang og Lönnroth mod Sverige (§§ 69-73, Série A, nr. 52).
- 18 Ifølge den forelæggende ret er det passende at citere et afsnit af Menneskerettighedsdomstolens dom af 24. oktober 1986, Agosi mod Det Forende Kongerige (nr. 9118/80, Série A, nr. 108), hvori det hedder: »For at en konfiskering er berettiget i henhold til artikel 1, stk. 2, i EMRK's tillægsprotokol, er det tilstrækkeligt, [at] staten sikrer en balance mellem samfundets interesser og den berørte persons interesser ... Sikringen af denne balance afhænger af mange faktorer; i denne forbindelse er adfærd fra ejeren af formuegodet, herunder omfanget af vedkommendes fejl eller omhu, blot ét element blandt de mange omstændigheder, som skal tages i betragtning. Selvom artikel 1, stk. 2, ikke fastsætter nogen udtrykkelige procedureretlige krav, må [Menneskerettighedsdomstolen] derfor tage hensyn til, om de procedurer, som fandt anvendelse i den foreliggende sag, var indrettet således, at bl.a. omfanget af det sagsøgende selskabs fejl eller omhu og ... tilsidesættelsen af rettigheder kunne tages i betragtning på passende vis; og desuden, om de pågældende procedurer gav det sagsøgende selskab passende mulighed for at fremføre sit synspunkt for de kompetente myndigheder.«

- 19 Desuden bør der tages hensyn til betragtning 33 til direktiv 2014/42. Ifølge denne er det nødvendigt at sørge for, at der er specifikke garantier og retsmidler, som også sikrer de grundlæggende rettigheder for tredjemænd, som ikke retsforfølges. Endvidere hedder det, at disse garantier omfatter retten til at blive hørt for tredjemænd, der gør krav på ejerskab af det konfiskerede formuegode.
- 20 Af disse grunde finder den afdeling ved retten, hvor sagen verserer, at spørgsmålet om betydning og anvendelighed af begge de drøftede bestemmelser i grundrettighedschartret samt om, hvorvidt den nationale bestemmelse i NK's artikel 242, stk. 8, om beslaglæggelse af et redskab benyttet til at begå alvorligt smugleri, udgør en misligholdelse af kravene i disse bestemmelser, er af direkte (præjudiciel) betydning for en korrekt afgørelse af både den foreliggende sag og yderligere sager med tilsvarende genstand.

[...]